

BARÁTUNK A TERMÉSZET – 2017-2018

ŐSZÜLŐ IDŐ

3-4. osztályosok feladatai

1. BEMUTATKOZÁS

Az augusztusi, szeptemberi napok hangulatához hozzátartozik a sokszor tömegesen virító őszi kikerics látványa. Készítsetek egy rövid, néhány mondatos bemutatkozást ennek a növénynek a nevében!

2. VADLIBÁK A KÖDBEN

A köd majd meghozza a libát – mondták régen, s a felhős októberi égen rövidesen tényleg megjelentek a madárcsapatok szabályos V betűi. Az alábbi leírás az őszi napok hangulatát idézi. Egészítsétek ki a szöveget a megadott kifejezésekkel!

A természet ősszel is sok szépet rejteget. Még akkor is, ha az órákon át hömpölygő (1)..... szinte az orrunk hegyéig sem látunk. Nagyobb kirándulásokhoz, a felkeresett helytől függően, bakancs vagy gumicsizma ajánlott, de nem hiányozhat a hátzáskból a tartalék pulóver és persze az esőkabát sem.

A tavak vagy folyók partján járva nedvesen csillog a gumicsizma, a víz felszínén egymást gyorsan váltó apró karikák jelzik az (2)..... , s beljebb vidáman hápognak a (3)..... A récék sokat tartózkodnak a vízen, s rendszeresen (4)..... is. Nemcsak ilyenkor, hanem télen is. Kétéltűink – ki előbb, ki később – téli pihenőre húzódnak. A vöröshasú unkákat szeptemberben még a mocsarak vagy a tószegély sekély vizében úszkálnak, de október második felében földi (5)..... , öreg fák gyökerei közé bújnak, s tavaszig megfelelnek a világról.

A napsütéses, langyos meleg, ökörnyalás októberi napokon még mindenütt gazdag a rovarvilág. Alig szárad fel az éjszakai (6)..... , a fű között mozogni kezdenek a (7)..... , lepkék keresik fel a későn nyíló virágokat. Különösen a napsütötte domboldalakon gyakoriak a védett (8)..... , köztük nehezen mozgó, petéktől duzzadó nőstényeket is láthatunk. Javában mozognak még a pókok is. Legfeltűnőbb a fű között feszülő hálóján zsákmányra váró, sárga alapon keresztben mintázott potroháról felismerhető (9)..... . Ha kora ősszel leülünk egy tiszta vizű tó vagy kanális partján, előbb-utóbb előbukkan egy-egy sárgaszegélyes csíkbogár vagy óriáscsibor. Az utóbbi a maga 4-5 centiméteres testhosszával legnagyobb bogaraink közé tartozik. A sárgaszegélyes csíkbogár (10)..... , apró halakkal és békalárvákkal táplálkozik, a lárvája ugyancsak (11)..... életmódot folytat. Októberben még javában zajlik a (12)..... , sőt vannak fajok, amelyek éppen ilyenkor repülnek dél felé. Ha a mezőt tarkító bokrosra vagy kis erdőfolton vágunk át, ne lepődjünk meg, ha hosszú csőrű (13)..... vágódik fel váratlanul a lábunk elé. Ez a madár szeptember és október között vonul, s nappal gyakran olyan helyeken pihen, ahol nem is gondolnánk.

Az erdőben alig kezd sötétedni, az avarban máris motogni kezdenek az (14)..... . A vörhenyes bundájú rágcsálók nagyobbak a házi egéرنél, kidülledő (15)..... szemeik vannak, hosszú a farkuk, s a bundájukból

kiállnak a füleik. Ha ugyanott egy szintén vörhenyesbarna bundájú, kissé (16)..... rágcsálót látunk, amelynek a fülei szinte eltűnnek a bundában, s a farka feltűnően rövid, (17)..... találkoztunk. Ahol mogyoró is van, gyakran találunk a földön szabályosan kirágott üres (18)..... , amelyek az előbb említett két rágcsáló jelenlétére utalnak. Októberben az öreg, odúban bővelkedő fák tavasszal egyebek között a (19)..... kínálnak jó fészkelőhelyet, s ezek a tarkójukon szürke színezetű, varjúnál kisebb madarak gyakran még ősszel is a környéken maradnak. Szoros párkapcsolatban élnek. Amikor a csapat sűrű „csjek” kiáltásokkal leereszkedik egy fára, az összetartozó madarak nyomban egymás mellé húzódnak, (20)..... hangon beszélgetnek, s a csőrükkel kurkásszák egymást.

A hiányzó kifejezések:

csókáknak – darázspók – erdei egerek – erdei pocokkal – erdei szalonka – esőcseppeket – fekete – fürdenek – harmat – imádkozó sáskák – kedveskedő – ködben – lyukakba – madárvonulás – ragadozó – sáskák – szúnyoglárvákkal – terméseket – tókés récék – zömökebb

3. MADÁRLÁNC

A betűláncban tíz madár neve olvasható. Keressétek meg őket, majd jelöljétek meg közülük azokat, amelyek ősszel elköltöznek a hazai tájakról!

B*Í*B*I*C*B*Ú*B*O*S*B*A*N*K*A*F*E*H*É*R*G*Ó*L*Y*A*G*O*L*Y*Ó*S*T*O*L*L*
H*O*L*L*Ó*K*A*K*U*K*K*K*Ö*N*Y*V*T*Á*R*K*U*V*I*K*N*A*G*Y*K*Ó*C*S*A*G*S
*Z*A*R*K*A*S*Z*E*K*R*É*N*Y*S*Z*É*N*C*I*N*E*G*E*T*Ú*Z*O*K

4. GOMBÁK

Csapadékos, meleg őszi napokon megszorodnak erdeinkben a gombák. Állítsátok össze az azonos mintájú szótagokból hazai gombák nevét! Jelöljétek csillaggal a mérgező fajokat!

BA		BAR		BIM		BÓS		CA		CA		
CSI		DE		ER		FE		GA		GA		
GÁ		GOM		GYIL		I		KE		KI		
KOS		LÁB		LÉGY		LÓ		LÓ		LŐ		
NA		NAGY		NÓ		NYA		Ö		ŐZ		
PER		PÖ		RÁLY		RU		TEG		TI		
<table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td>VAR</td><td></td> </tr> </table>											VAR	
VAR												

5. VÉDETT GOMBÁK

A hazánkban élő gombák között is vannak olyan fajok, amelyek a védett élőlények kategóriájába tartoznak. Írjátok a felsorolt kirándulóhelyek nevét csigavonalban és betűrendben a táblázatba! A számozott betűk védett gombák nevét rejtik. Soroljátok fel ezeket!

A kirándulóléhelyek:

Lillafüred – Síkfőkút – Gézaháza – Mogyoróska – Sümeg – Bakonybél – Csókakő -
Döröske

↓					✱				1	
2	3				4		5		6	
	7			8	9		✱	10	✱	
		✱	11				12			✱
	✱			13		14				15
16			17		✱	18		19		

A védett gombák:

a)	12	1	7	1	16	11	17	5	8	11	
	11	9	16	5	4	6	2	14			
b)	15	7	13	3	2	5	14	13	19	18	14
c)	10	9	11	12	8	5	4	6	2	14	

6. BOSZORKÁNYVAJ, LIBATAKONY, FÚZFATÜDŐ

Mint minden élőlénycsoport tagjait, a gombákat is sokféle – sokszor nagyon találó – elnevezéssel illette a népnyelv méretük, alakjuk vagy éppen színük, szaguk vagy illatuk alapján. Találjátok ki, melyik gombának melyik népi elnevezés a párja!

1. anyósgomba	A aranyos rezgőgomba
2. boszorkányvaj	B erdei szömörcsög
3. fagygomba	C légyölő galóca
4. fűzfatudő	D sárga gévagomba
5. légycsaló	E téli fülőke

Segítség: www.gombazo.hu → Népi elnevezések

7. SZÓLÓ SZŐLŐ

Mathiasz János világhírű magyar szőlész és borász volt. 1889-ben elfogadta Katona Zsigmond hívását és szőlőtelepét Kecskemétre telepítette. Nagy érdeme a hazai szőlőnemesítés és a csemegeszőlő-termesztés fellendítése, különösen a Duna-Tisza közti futóhomokon. Több mint ezer szőlőfajtát nemesített, amelyből többet ma is termesztnek. A számozott betűk három ilyen szőlő nevére rejtik. Soroljátok fel ezeket!

A	A	A	Á	Á	B	C	C	E	E	E	E	E	E
3	5	29	27	47	4	1	16	12	15	19	38	41	53

É	G	G	G	I	I	J	K	K	K	K	K	L	L
21	6	10	28	25	45	52	14	18	37	42	44	34	48
M	N	N	Ö	Ő	Ő	Ő	R	R	R	S	S	S	S
20	9	50	8	33	35	51	26	39	46	2	17	31	36
T	T	V	Y	Y	Y	Z	●	●	✱	✱			
22	40	24	7	11	49	32	23	43	13	30			

8. TOJÁSNAP

A Nemzetközi Tojásszövetség 1999-ben hirdette meg minden év októberének második péntekére a tojás világnapját. Azóta sok országban rendezvények sorozata hívja fel a figyelmet a tojás fontosságára. Feladatunk a táblázatban található. A megadott égtájak szerint haladva olvassátok össze a betűket, s máris kiderül, mi a teendő..

* Í	G	H	J	K	✱	U	E	Z	T
D	R	A	A	O	O	L	✱	E	G
C	F	J	Á	T	O	T	S	D	Y
E	E	O	S	Á	J	✱	G	I	✱
P	A	R	S	✱	Ű	Y	G	E	O
T	J	É	✱	É	R	S	O	K	I
!	T	L	E	T	E	Z	K	É	L

DK → DK → K → K → É → É → K → DK → ÉK → D → K → K → D → D → DNY → NY
→ NY → D → D → NY → É → É → ÉK → É → NY → D → NY → NY → NY → DK → K
→ D → D → NY → NY → ÉK → ÉNY → ÉNY → ÉNY → D → D → D → K → K →
DNY → NY

9. KÉPPÁROSÍTÓ

Az ősz a termések évszaka. Figyeljétek meg a képecskéket, majd keressétek meg az összetartozó képpárokat! Ezután találjátok ki azt is, hogy melyik növényről készülhettek a fotók!

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

10. ŐSZI KÉPESLAP

Idézzétek fel az őszi napok hangulatát! Készítsetek egy őszi képeslapot a/5 méretben! A lapot osszátok fel az alábbi ábrának megfelelően, majd minden négyszögbe egy-egy olyan jellegzetes növény, állat, tárgy, stb. kerüljön, ami ezeket a hónapokat jellemzi.

* * *

Megoldásaitokat a megoldási lapokon **2018. február 25-ig** a következő címre várjuk:

**Katona József Könyvtár – „Barátunk a természet”
6000 Kecskemét, Piaristák tere 8. Pf. 127.**

A megoldólapokat február 1-től tölthetitek le honlapunkról.